

EUSKARAREN ARAUAK ETA ERABILERAK

herri administrazioan, arlo juridikoan eta kriminologiaren esparruan

Euskararen normalizazioa segurtasunaren alorrean

Amaia Arandia, Maddi Ibarzabal eta Edurne Lacadena

AURKIBIDEA: I. Sarrera. -II. Metodologia III. Helburua eta testuingurua.- IV. Euskararen normalizazioa segurtasun arloan.-1. Euskararen normalizazioaren garapena segurtasun-arloan-2. Euskararen Erabilera Plana Ertzaintzan egiteko arrazoiak.-3. 2014-2017 Normalizazio-plana: neurriak eta ondorioak V. **Elkarrizketaren emaitzak.** 1. Herritarrei harrera egiteko baliabideak eta tresnak. 2. 2014-2017ko Normalizazio Plana. 3. Egunerokotasuneko esperientziak. VI. **Ondorioak-VII. Bibliografia.**

I. SARRERA

Lan honetan aztertu dugu euskararen normalizazioak Ertzaintzan izan duen garapena, eta gaur egungo egoera. Horretarako, Gotzon Muñoa-ren laguntza izan dugu¹: 16 urte daramatza Ertzaintzan lan egiten, eta bere esperientzia oso lagungarria izan zaigu gai honen ikuspegi praktikoa izateko.

Klasean, lehenengo moduluan, aukera izan dugu gai honi buruz ikuspegi orokorra aztertzeko; ordea, garrantzitsua iruditu zaigu ikustea klasean ikasitakoak egunerokotasunean duen aplikazioa.

Gotzon Muñoari egin diogun elkarrizketak hiru atal nagusi ditu: lanean euskararen inguruan dituzten baliabideak, euskararen 2014-2017 urtetako normalizazio-plana eta bere iritzi eta esperientzia pertsonalak.

2014-2017ko normalizazio planari dagokionez, aipatutakoaz gain, beste atal bat eskaini diogu, informazio osagarria emateko asmoz. Horretan, hiru azpiatal aztertu ditugu: euskararen normalizazioak Ertzaintzaren arloan izan duen bilakaera, normalizazio-plana ezartzearen arrazoiak eta honen neurriak eta emaitzak.

Modu honetan, gaiaren azterketa sakona egin dugu, eta bi arlo nagusi bateratu ditugu: teoria eta praktika. Izan ere, euskararen inguruan egindako dekretu eta arauak ezinbestekoak dira bere normalizazioarako; baina, horiek bezain garrantzitsua da egunerokotasunean duten aplikazioa.

II. METODOLOGIA

Gure elkarrizketak duen helburua da informazioa modu didaktiko eta interesgarri batean ematea. Garrantzitsua iruditu zaigu informazioa irakurleari iristarazteko modua zaintzea, askotan testuak ematen duen lehenengo itxurak atzera bota gaitzakeelako.

¹ Informatzaileak idatziz eman digu onespina argitaratzeko bai bideoak bai bere identifikazio-datuak.

Beraz, hau guztia kontuan izanik, ideia ona iruditu zitzaigun informazioa elkarrizketa moduan ematea. Ondorioz, esan genezake, gure azkeneko helburua dela segurtasun arloan euskarak duen garrantzia eta erabilerari buruzko informazioa ematea praktikotasuna erabiliaz.

Informatzailea aukeratzeko orduan ez dugu zalantzarik izan: egokiena izan da segurtasun arloan lan egiten duen pertsona bat aukeratzea. Modu horretan, datu teknikoak emateaz gain, aukera izan dugu bere bizipen pertsonalak ezagutzeko. Gainera, ezinbestekoa da pertsona horrek gaia ondo ezagutzea, eta bere iritzia euskaraz transmititzeko gai izatea. Horretarako, Gotzon Muñoarekin harremanetan jarri egin ginen gure helburuak betetzeko proposena zela pentsatuz. Hau honela izanik, gure lanaren nondik norakoak azaldu genizkion eta berehala bere baiezkua izan genuen.

Galdera guztiak euskara eta segurtasun arloaren testuinguruan kokatzen ziren, baina egoera desberdinei buruzkoak ziren. Lehenik eta behin, aztertu genuen zein zen segurtasun arloan sartzeko beharrezkoa den euskara-maila. Bestetik, behin segurtasun arloaren barruan, Gotzon Muñoari galdetu genion zeintzuk ziren zituzten baliabideak hiritarrei euskarazko tratu bat emateko. Ertzainak erakutsi zizkigun eskuragarri zituzten baliabideak, eta baita bi hizkuntzetan eskuragarri zeuden materialak. Interesgarria zela iruditu zitzaigun bere bizipen pertsonalen bat aurkeztea, honela irakurlearengana hurbiltzeko eta testua pertsonalagoa bihurtzeko.

Elkarrizketaren garapenari buruz, Errenteriako Ertzain Etxean egin zela argitu behar dugu, bertako bulego batean hain zuzen ere. Erabilitako material elektronikoak argazki kamera eta ordenagailua izan ziren. Elkarrizketa, noski, aurretik taldekideen artean adostutakoa izan zen eta informatzaileari eskuragarri utzi zitzaion baita ere, inolako zalantzarik ez izateko eta prest egon ahal izateko.

III. HELBURUA ETA TESTUINGURUA

Lanaren testuingurua Euskal Autonomia Erkidegoan gertatzen den arazo bat da: EAEk bi hizkuntza ofizial ditu, baina administrazio-mailan euskararen erabilera ez dago gaztelerarena bezain bermatuta.

Horren aurrean, euskararen erabilerari buruz hainbat arau eta neurri ezarri dira; horien artean, ezinbestekoak dira administrazioaren hainbat arlotan prestatu diren normalizazio-planak.

Neurri horiek klasean aipatu ondoren, lanaren helburua da zerbait gehiago jakitea euskararen normalizazioaren egunerokotasunari buruz. Horretarako, ezinbestekoa iruditu zaigu horretan parte-hartze nabarmena duen norbaiten iritzia ezagutzea.

Egia da euskarak urteekin lortu duela estatus juridikoa izatea, eta hori da euskararen normalizazioarako abiapunturik garrantzitsua. Hala ere, alferrikakoa izango litzateke legeek euskarari babesa aurreikustea, gero ezarritako neurriak praktikan emango ez balira. Beraz, neurrien aplikazioa aitortzea bezain garrantzitsua da.

Horren ondorioz, interesgarria iruditu zaigu Ertzaintzako langile bati guzti honi buruz galderak egitea: ezarritako tresnen artean zeintzuk erabiltzen diren, erabiltzeko errazak diren, aldaketak eraginkorrak diren...

Zalantzarik gabe, galdera horiek erantzuteko pertsona egokienak neurri horiek jasan dituzten pertsonak dira; izan ere, aldaketak proposatzean, horiek emango duten emaitza zein izango den pentsa daiteke, baina errealitateak askotan jatorrizko ideia horiek aldatzea eragiten du.

IV. EUSKARAREN NORMALIZAZIOA SEGURTASUN ARLOAN

1. Normalizazioaren garapena segurtasun arloan

Euskararen normalizazioari buruz hitz egiterakoan, komenigarria da aztertzea hizkuntza-eskubideek izandako garapena; eta 2014-2017 normalizazio-plana sakonkiago aztertzea, euskara normalizatzeko emandako pausurik garrantzitsuenetarikoa da eta.

Ertzaintzan, euskararen erabilera normalizatzeko 30/1998 dekretuan ezarri ziren hizkuntza-eskakizunak eta euskalduntzeko neurriak, euskararen erabilera bultzatzeko asmoz. Dekretu horrek, Ertzaintzan euskararen normalizazio prozesua arautu zuen, eta 10 urteko epean, antolatu zuen: 1998tik 2008ra.

Epealdi hori bukatzean, 2008an, Segurtasun Sailak 10 urteko ebaluazio-txostena argitaratu zuen. Ebaluaketa egiteko, bost irizpide jarraitu ziren: hizkuntza-eskakizunak eta baliokideak, derrigortasun-datak, hizkuntza-eskakizunen egiaztatze-maila, euskara ikastaroak eta euskararen erabilera-plana.

2008. urtean bigarren aldia jarri zen martxan. Baina, gobernu aldaketa zela eta, atzeratu zen dekretu berriaren onarpena; ondorioz, 2012ko ekainaren 5ean argitaratu zen 76/2012 dekretua, Ertzaintzan euskararen normalizazio-prozesua arautzen duen Dekretua aldatzen duena, alegia.

Aurreko epealdian bezala, 76/2012 dekretuak Ertzaintzan euskararen normalizazio-prozesua arautu eta 10 urteko epean, 2008tik 2017ra, antolatu zuen. Bigarren epealdiaren erdian, 2012an, Segurtasun Sailak 5 urte horien ebaluaketa-txostena argitaratu zuen, eta lehen epealdian izan ziren bost irizpideak errepikatu zituen.

Hizkuntza-eskakizunei eta baliokidetzari dagokienez, 76/2012 Dekretuan argitaratu ziren, eta horretan Europar Marko Bateratura ekarritako aldaketak ezarri ziren. Ondoren, 2013ko ekainaren 26ko Segurtasun Sailburuaren aginduaren bitartez, Ertzaintzaren lanpostu-zerrenda aldatu zen; besteak beste, Ertzaintzaren 1. eta 2. Hizkuntza-eskakizunak esleitu ziren. Gainera, esan behar da Ertzaintzaren 1. hizkuntza eskakizuna Europar Marko Bateratuaren B2 mailarekin bateratzen dela, eta 2. hizkuntza eskakizuna C1 mailarekin.

Derrigortasun-datan, 2013ko ekainaren 26ko Segurtasun sailburuaren aginduaren bitartez, Ertzaintzaren lanpostu-zerrenda aldatu zen eta, besteak beste, 509 derrigortasun-data berri jarri ziren.

ARANDIA A., IBARZABAL, M. eta LACADENA, E.: *Zuzenbidea ikasten. Irakaskuntzarako aldizkaria*, 10. zb., 2018.2. ISSN 2341-1775

Hizkuntza-Eskakizunen egiaztatze-mailaren eremuan, 2008 eta 2014 urteen bitartean, 2.661 ertzainek Ertzaintzaren HE1 gainditu zuten Polizia eta Larrialdietako Euskal Akademiak egindako deialdietan, eta gainerakoek baliokidetzen bitartez. Bestalde, Ertzaintzaren 2. hizkuntza eskakizuna 2012tik aurrera indarrean dago; horregatik zenbatzen dira aparte hizkuntza-eskakizun bakoitzekoak urte horretatik aurrera.

Euskara ikastaroei dagokienez, hizkuntza-eskakizuna gainditu zuten ertzainen erdiak Akademiako ikastaroetan parte hartu zuten. Bestalde, 1998tik 2014 urtera arte, 4.044 ertzainek euskaltegietan lanorduz kanpo euskara ikasi zuten, eta Segurtasun Saileko diru-laguntza jaso zuten.

Euskararen erabilera-planari dagokionez, bigarren epealdiaren erdian gora egin zuten ertzain euskaldunen kopuruak zein derrigorrezko hizkuntza-eskakizuna duten dotazioek; hala ere, euskararen erabilerarekin ez zen gauza bera gertatu. Hizkuntza-eskakizunen arloa izan zen aurrerapenik handiena, baina barruko zein kanpoko harremanetan aurrerapen motela antzeman zen. Horren arrazoia da, momentu horretara arte, baliabide ugari erabili zirela hizkuntzaren ezagutza handitu eta zabaltzeko; ez zen hainbesteko garrantzirik eman, ordea, euskara sustatzeari herritarrekiko harremanetan, lan-harremanetan edo etengabeko prestakuntzan.

Beraz, baliabide berriak eta estrategia berriak erabiliz, aurreko epealdiko ahuleziak gainditu beharko dira. Hala ere, euskalduntzeari ekin beharko diogu, Ertzaintzako euskaldunen kopurua oraindik ere gizartean dagoen euskaldunen kopurua baino apalagoa da eta.

2. Euskararen Erabilera Plana Ertzaintzan egiteko arrazoiak

30/1998 dekretuak², lehenengo xedapenean hauxe dio: *“Herrizaingo Sailak, urtebete baino lehenago ... Ertzaintzako euskararen erabileraren Normalkuntza Plana onartuko du eta bertan gutxienez, honako hauek bilduko dira: lehenetsiak ezartzea agiri normalizatuak euskaraz egiteko, ertzainek euren funtzioak betetzeko hizkuntza ofizialak erabiltzeari buruzko neurriak ezartzea, eta, batez ere, herritarrekiko eta beste instituzio batzuekiko ahozko eta idatzizko harremanetan euskararen erabilerasustatzeko neurriak, eta abar.”*

Gero, Segurtasun Sailak, Ertzaintzan 76/2012 dekretuaren bitartez³, Ertzaintzaren bi hizkuntza-eskakizunen egokitzapena eta homologazioa lehenetsi zituen. Azken dekretua da 2014tik aurrera indarrean dagoena, baina Ertzaintzaren Euskararen Erabilera Planik ez du aipatzen.

Euskal Herriko Poliziari buruzko Legearen⁴ lehenengo xedapenak zioen Ertzaintzaren euskalduntzea Euskal Funtzio Publikoari buruzko Legean⁵ ezarritakoaren arabera arautuko zela. Bertan, espresuki, Ertzaintzaren egitura eta funtzioen izaera berezia aipatzen da. Berezitasun honek, aurreko 30/1998 Dekretuaren epe- eta hizkuntza-eskakizunen planaren luzatzea ekarri zuen. Azkenik, hizkuntza-eskakizunen plana 76/2012

² 30/1998 Dekretua, otsailaren 24koa, Ertzaintzan euskararen normalkuntza prozesua arautzen duena.

³ 76/2012 Dekretua, maiatzaren 22koa, euskararen normalizazio-prozesua arautzen duena.

⁴ 4/1992 Legea, uztailaren 17koa, Euskal Herriko Poliziari buruzkoa.

⁵ 6/1989 Legea, uztailaren 6koa, Euskal Funtzio Publikoari buruzkoa.

dekretuak onartu du. 30/1998 dekretuak eta 76/2012 dekretuak, biek, Ertzaintzaren berezitasuna aipatzen dute eta, besteak beste, berezitasun horren ondorioz Ertzaintzak dituen bi hizkuntza eskakizunak gauzatu dira.

Beraz, hauek dira Ertzaintza beste Euskal Administrazio Publikoaren Erakundeetatik bereizten duten ezaugarriak: Ertzaintzaren egituratze- eta ezarpen-prozedura eta Ertzaintzak ematen duen zerbitzu publikoaren ezaugarriak.

Era berean, Ertzaintzan ezin da lan-poltsarik eratu, horregatik ordezte-prozedura beste administrazio askotan baino zailagoa da. Ertzaintzaren funtzionarioa izateko prestakuntza-prozedura espezifikoak gaituzte beharrezkoak zaildu egiten du euskararen eskakizuna edota Akademiako beste edozein ikastaro egitera doazen ertzainaren ordezkia. Hortaz, herritarren zein sindikatuen eskaerei erantzuteko, segurtasun-zerbitzuen premia prestakuntza-premiekin uztartzea lan konplexua da Segurtasun Sailarentzat.

Nolanahi ere, hamabost urte geroago, Ertzaintzaren egituratze-eta ezarpen-prozedura burututa dagoen honetan, Segurtasun Sailak honako Euskararen Erabilera Plana aurkeztu zuen. Bertan, lehenik eta behin, Ertzaintzaren atalen hizkuntza-izaera zehaztu eta atal bakoitzaren hizkuntza-esparruari dagokion hizkuntza-indizea ezarri zen. Ondoren, izaerak eta hizkuntza-indizeak kontuan hartuta, atalen lehentasunak ezarri dira. Azkenik, euskararen erabilera areagotzeko neurri orokorrak eta zehatzak ezarri ziren.

Ertzaintzan, Euskararen Erabilera Plana garatzea premiazkoa da. Gaur egun, Ertzaintzaren hizkuntza-politika euskara ikastaroetan eta hizkuntza eskakizun eta derrigortasun datetan oinarritzen da. Planari esker, ordea, hizkuntza politika antolatua, bateratua eta eraginkorragoa bideratu da. Ertzaintzan, lehen aldiz, euskararen erabileraren aldeko neurriak era koordinatu eta globalean hartu dira.

Euskararen Erabilera Plan honek beraien kabuz euskara ikasten duten ertzainaren esfortzua bultzatu, lagundu eta konpentsatzen du. Horretaz gain, euskara ikasteko liberazioa lortzeko ohizkoa izan den bidea egiteko ahaleginak egin ditu Segurtasun Sailak, hau da: hizkuntza-eskakizunei derrigortasun-data jartzea berriro aktibatu da.

Ertzaintzan euskara mailak gora egin dezan, euskalduntze-bideak indartzeaz gain, ahaleginak egingo dira Ertzaintzan sartzen diren ertzain berrien artean euskaldunen kopurua handiagoa izateko. Euskal gizartearen bilakaerak berak ekarri du euskara merezimendu izatetik betebeharra izateko bilakaera.

Ertzaintzaren azken txandetan Ertzaintzaren lehen hizkuntza eskakizuna egiaztatuta daukaten ertzain-gaien kopuruak gora egin du. Era berean, hizkuntza-eskakizunik egiaztatuta ez dutenen artean, gehienak B1 mailaren inguruan (HABEren 1 mailaren edo HAEE-IVAPen HE1en parekoa) dabilta.

Plan honen helburuetako bat da, ertzaina izateko oinarritzko ikastaroa eta praktika-aldia bukatu ondoren, Ertzaintzan funtzionario berri gehienek lehenengo hizkuntza eskakizuna lortzea. Era berean, lehen aldiz, euskara ertzainen prestakuntza-prozedura barruan kokatuko da. Polizia eta Larrialdietako Euskal Akademian ematen den prestakuntza euskaraz ere emango da.

3. 2014-2017 Normalizazio-plana: neurriak eta ondorioak

Orain, normalizazio-planak ekarritako neurriak eta emaitzak sakonago aztertuko ditugu.

Behin normalizazio-planaren indarraldia bukatu dela, esan daiteke ezarritako helburua bete dela; igo da hizkuntza-eskakizunen bat egiaztatuta duen ertzainen ehunekoa, %38tik %43ra. 2017ko datuen arabera, 3.437 ertzain dira: 2955ek lehenengo eskakizun-maila egiaztatu dute (B2) eta 482k bigarrena (C1).

Hainbat izan dira helburu hori lortzeko eragina izan duten faktoreak; horien artean, 2015etik zabaldu dela lanorduetan euskara ikasteko ikastaroen eskaintza non 358 ertzainek parte hartu duten. Datu hau oso deigarria da, 2013ko datuarekin alderatzen baldin badugu: urte horretan soilik 28 ertzainek hartu zuten parte ikastaroan, eta C1 mailako ikastaroa ez zen eskaintzen ere. Aldaketa nabarmen hau 76/2012 Dekretua indarrean sartzearen ondorio izan zen: horretan euskararen normalizazioarako oinarriak ezartzen ziren.

Oinarri hauen artean dago ELEBI trebakuntza-mintegia: langileen lanpostuko jardun elebidunerako mintegia da, eta 2012ko abenduan jarri zen martxan. Programa horren bitartez, antzeko komunikazio-beharrak dituzten langileek mintegiak osatu, eta bere funtzioei dagozkien dokumentuak landu dituzte launakako taldeetan. Langile hauek, ELEBI mintegietan lau hilabeteko prestakuntza jasotzen dute eta, behin hori amaituta, ikaste-prozesuaren eraginkortasuna neurtzen da ikasle bakoitzeko.

Horretaz gain, Lanorduz Kanpo programa ere ezinbestekoa izan da: borondatez eskaera egiten duten ertzainei matrikula osoa ordaintzen zaie hizkuntza-eskola ofizialetan edo euskaltegi homologatuetan, edozein mailatan.

Azkenik, aipatzekoa da ere ertzainei aukera gehiago eman zaizkiela IVAPen eta HABEren azterketetara aurkezteko, eta baita hizkuntza-eskola ofizialetako azterketetara ere.

Honekin lotuta, aipagarria da Gotzonek elkarrizketan aipatzen zuena: Ertzaintzaren sustapen berriek erabateko garrantzia dute euskararen normalizazioari dagokionez. Izan ere, azkeneko bi promozioetan ia ehuneko ehunek dute egiaztatuta sartzeko euskara-mailaren bat. Horrela adierazi zuen Estefanía Beltrán de Herediak, Segurtasuneko sailburuak: “Sustapen berriek goitik behera irauliko dute euskararen ezagutza eta erabilera Ertzaintzan”.

Azaldutako neurriez gain, ezinbestekoa da normalizazio-planaren helburuak lortzeko

beharrezkoa den aurrekontua izatea. Azken hiru urteotan, Segurtasun Sailak proiektu honetarako aurrekontua hirukoiztu egin du. 2018an 2.065.000 euroko aurrekontua izango da.

V. ELKARRIZKETAREN EMAITZAK

Elkarrizketa egiteko informatzaileari hainbat galdera egin genizkion; galdera horiek, 3 minutu inguruko bideotan banatu genituen, eta guztira 5 bideo egin ziren. Horiek, YouTubeko webgunean daude eskuragarri.⁶

5.1. Herritarrei harrera egiteko baliabideak eta tresnak

Elkarrizketaren hasieran, Gotzon Muñuari galdetu zitzaion herritarrei harrera euskaraz egiteko eskura dituzten baliabide eta tresnei buruz. Horren inguruan, azaldu zuen herritarrek eskubide linguistikoak dituztela; Euskal Autonomia Erkidegoan eskubidea dute Administrazioarekin dituzten harremanetan bai euskaraz bai gaztelaniaz egiteko. Ondorioz, administrazioa derrigortua dago horri erantzun bat emateko, baina azaltzen du herritarrek hizkuntza aukeratu behar dutela.

Jarraitu zuen esanez, haien egoera oraindik ez dela batere elebiduna; hau da, badaudela ertzain dezente euskaraz ez dakitenak. Euskara geroz eta gehiago erabiltzeko, ertzain bakoitzak bere ordenagailuan hainbat baliabide ditu: haien ordenagailuetan “euskara lantzeko tresna” deitzen den atal bat dute. Atal horrek hainbat azpi atal ditu eta, horietako batean, “herritarrei euskaraz egiteko gida” deitzen dena dute. Gida hori 8 orriko dokumentu bat da, eta horretan baliabideak ematen dira, egoera ezberdinei eta harreman-mota ezberdinei aurre egiteko: aurrez aurrekoa, telefonozkoa, idatzizkoa... Hizkuntza-maila apala da, eta mezu oso laburrak eta zehatzak azaltzen ditu, lehen harrera hori euskaraz egiteko; baina, adibidez, salaketa bat egiteko edo deklarazio bat egiteko, maila altuagoa duen ertzain batek egin beharko luke.

Gotzon Muñuari elkarrizketan galdetu genion bere ustez tresna horien erabilera erraza den edo beharrezkoa zen irakastea tresna horiek nola erabili. Informatzaileak esan zigun, pertsona batek euskara-maila minimoa duenean, hauen erabilera erraza dela. Azken finean, informatika jakitea oso lagungarria da ere: berdin du euskaraz, gaztelera edo ingelesez azalduta egon.

⁶ Elkarrizketaren lehen zatia ikusteko, klik egin hemen:

https://www.youtube.com/watch?v=f4UDpFNUN_I&feature=em-share_video_user

Elkarrizketaren bigarren zatia ikusteko, klik egin hemen:

https://www.youtube.com/watch?v=kDzDuXIkB4o&feature=em-share_video_user

Elkarrizketaren hirugarren zatia ikusteko, klik egin hemen:

https://www.youtube.com/watch?v=cJpB1itJcrc&feature=em-share_video_user

Elkarrizketaren laugarren zatia ikusteko, klik egin hemen:

https://www.youtube.com/watch?v=a9wGsEodJIA&feature=em-share_video_user

Elkarrizketaren bosgarren zatia ikusteko, klik egin hemen:

https://www.youtube.com/watch?v=NJ3UJnKerc&feature=em-share_video_user

Bestalde, geldetu genion ea langile guztiek ordenagailuan baliabide horiek dituzten edo bakoitzak bere ordenagailuan deskargatu behar dituzten. Honen inguruan, erantzun zigun ordenagailu bakoitzak baliabide horiek dituela. Ordenagailuan pasahitza jartzerakoan bakoitzak nahi duen hizkuntzan ezar dezake. Hau da, langile bakoitzak du aukera programa euskaraz ala gazteleraz jartzeko.

Lan egiteko dituzten baliabideekin jarraituz, Gotzon Muñoak esan zigun Segurtasun Sailak eskaintzen dien baliabideak dituztela. Baliabide horiek dira, adibidez, euskal hiztegia, estilo liburuak...

Badute ere “Elet” izeneko webgunea: “Euskaraz Lan Egiteko Tresnak”. Aplikazio informatiko edo webgune bat da, eta batzen ditu euskaraz lan egiteko erabilgarriak diren hainbat hizkuntza-baliabide. Oso erabilera errazeko tresna da, eta bertan hurrengo kontsulta daiteke: gramatika, zenbait hiztegi, testu itzuliak nahiz dokumentu ereduak. Tresna hori sortu da hainbat helburu lortzeko: Eusko Jaurlaritzako sail eta erakunde autonomoetan, Hizkuntza Politikarak Sailburuordetzaren koordinazioarekin martxan jarritakoak.

Aplikazioan biltzen diren baliabideak, zenbait erakunderen elkarlanari esker bildu dira: Elhuyar Fundazioa, Euskaltzaindia, Labayru Ikastegia, HABE, Eusko Jaurlaritzako Kultura Saila eta Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila. Aplikazioa erabiltzeko, XLNetS sisteman identifikatu behar du erabiltzaileak; bestela, HABE-IVAPen webgunean ELET ikonoa klikatuta ere sar daiteke aplikaziora.

Ondorioz, tresna informatiko horrek ematen digun baliabidea, aplikazioan zuzenean sartu eta nahi dugun modulua erabil dezakegu. Aukera honekin hainbat gauza kontsulta daitezke: hitz bat nola deklinatzen den, data zehatz bat nola idazten den, aditz baten forma zuzena zein den... Aplikaziora sartu gabe erabili ahal izateko, ELET barra instala daiteke Word programan.

Ertzainek zalantzarik izatekotan, Segurtasun Sailean idatzi beharko dute dagokion kontsulta edo proposamena, mezu elektronikoen bitartez, eta haiek zuzendu edo egokituko lukete. Administrazioako langileek planteatzen dituzten zalantza guztiak gorde egiten dira historial batean; horrela, etorkizunean zalantza berdina badute, kontsultatu dezakete aurretik egindako kontsultak.

Segurtasun Sailaren eginkizunak hobeto ulertzeko, honako hauek aipagarriak dira: batetik, Giza Baliabideen Zuzendaritzaren gain dago Ertzaintzako funtzionarioen estatutu-araubidea kudeatu eta ezartzea, eta Ertzaintzaren giza baliabideen politikak aztertu, bultzatu eta garatzea. Baita Segurtasun Administrazioako zerbitzu laguntzaileetako lan-kontratuko langileak kudeatzea ere, EAEko Poliziaren eta Larrialdietako Zerbitzuen Ikastegiko langileak salbu. Eta bestetik, beste eginkizun batzuk ditu, Ertzaintzako funtzionarioen estatutu-araubidea kudeatu eta ezartzeari, eta polizia-talde horren giza baliabideen politikak garatzeari dagokionez.

Muñoa jaunak tresna horien erabileraren inguruan, azaldu zuen tresna horiek asko erabiltzen direla. Langileak, azken finean, funtzio publiko baten atala dira, eta erabiltzen dituzten dokumentuak ofizialak dira. Ereku zehatz batetara bideratuta daudenez, adibidez epaitegietara, hizkuntza-maila egokia izan behar dute. Gainera, kontutan hartzen da zeini zuzenduta dagoen testua: adibidez, partikularrak diren abokatu-bulego batean euskaldunak badira, normalean euskaraz eskatuko dute.

Aldiz, epaitegian, erakunde oso handi bat denez, gaur egun hainbat arazo sortzen dira. Askotan, epaitegian egiten duten langileek ez dira gai lana euskara hutsean egiteko, ondorioz, dokumentuak elebidunak izan behar dira, eta horregatik Gotzon Muñoak erantzun zuen haiek bidaltzen dituzten dokumentuak elebidunak direla.

Elkarrizketan informatzaileari galdetu zitzaion gaur egun dauden tresnak kontuan izanik, etorkizunera begira, zein hobekuntza proposatuko lukeen. Gotzon Muñoak horren inguruan erantzun zuen, gaur egun, bi alde kontutan hartu behar direla: batetik, alde pertsonala eta, bestetik, dituzten materialak.

Alde pertsonalari dagokionez, aurrera pauso handiak ematen ari direla iritzi du, jendea prestatzen ari delako euskara maila altuagoa izateko eta, ondorioz, euskara maila handitzen ari da. Baina horrek traba handi bat dakar, baliabide gehienak gaztelaniaz direla. Hau da, hainbat programa bakarrik gaztelaniaz datozelako.

Ertzainak Xuxen zuzentzaile ortografikoa aipatu zuen baina “Word”-ean ez zegoelaren kritika egiten du. Esan zuen orain badirela zenbait programa “Office”-en barruan txertatzen direnak euskaraz testuak idazteko. Ertzainaren arabera, oro har, programak hainbat hizkuntzetan datoz euskaraz izan ezik, eta horrek traba egiten duela dio.

5.2. 2014-2017ko Normalizazio Plana

Gotzon Muñoak, 2017an indarrean zegoen normalizazio-planaren inguruan, esan zuen Ertzaintzaren arloan ez dela urtero normalizazio-plan bat egiten, baizik eta urtero plan berdin baten jarraipena egiten dela. Normalizazio-plan horren puntu garrantzitsu bat dira ertzainei egiten zaizkien hizkuntza-eskakizun azterketak: lehenengo eta bigarren eskakizun-mailakoak dira, eta horiek gainditzeko funtzionarioei 6 hilabeteko prestakuntza ematen zaie.

Horretaz gain, beste ikastaro batzuk ere ematen dira, lanean euskararen erabilera errazteko. Alde batetik, euskara teknikoa irakasten da, dokumentuak jaso eta idazteko. Beste aldetik, kurtso osagarriak ematen dira euskal-biztanleria handiagoa duten herrietan.

Normalizazioari dagokionez, azkeneko bost urteetan hobekuntzen inguruan, Gotzon Muñoaren arabera, urteak pasa ahala egoera geroz eta hobea da, gazte asko sartzen ari direlako Ertzaintzan. Gotzon Muñoaren hitzetan, Ertzaintza biztanleriaren isla da, eta gaur egun euskaraz dakiten ertzain asko daude. Bere aburuz, hiru faktore nagusiei esker izan da: hizkuntza-eskakizun azterketak, ikastaroak eta funtzionario berriak. Sartutako gazteen artean, ia guztiek lehenengo eskakizun-maila betetzen dute, eta gehienek bigarren maila ere.

Ertzainari galdetu genion etorkizunera begira hobekuntzaren bat aurreikusita dagoen. Horren inguruan, helburu nagusia da lehen eskakizun-maila ahalik eta gehien zabaltzea, eta zenbait postu teknikoetan bigarrena derrigorrezkoa da. Egoera hau abiapuntutzat hartuta, eskakizun-maila geroz eta teknikoagoa izango da, batez ere administrazioarekin harremana izango duten postuetan. Azken finean, erakunde osoa poliki-poliki elebidun egitea da helburua.

5.3. Egunerokotasuneko esperientziak

Horretaz gain, Gotzon Muñoari galdetu genion herritarrek normalean euskaraz hitz egiten duten edo gehienetan erdaldunak diren. Honek erantzun zuen denetarik hurbiltzen zaiela. Gipuzkoan euskal hiztun asko daudela dio, baina zehazten du euskal hiztun analfabeto asko daudela; beraz, adibidez, gerta daiteke euskaraz asko dakien pertsona bat gerturatzea eta salaketa bat jarri nahi izatea, baina salaketa egiteko momentuan, ulertzeko gai ez izatea.

Batez ere adineko jendea: kasu batzuetan ez dakite ez irakurtzen ez idazten, orduan, nahiz eta harrera-harremana euskaraz izan, dokumentua egiteko garaian, gaztelaniaz egiten dute.

Ertzaintzan, euskara-gaitasunak azken hamabost urteetan gora egin du nabarmen; hala ere, bistakoa da euskararen gaitasun-maila baxua dela oraindik; Gotzon Muñoak elkarrizketan baieztatu zuen. Beraz, Segurtasun Sailak bultzatu beharko lituzke ertzainen euskalduntze-programak eta ertzainen liberazioak.

Bestalde, orain dela hamabost urte, euskararik ez zekiten ertzainen kopurua handia zen; gaur egun berriz, oso gutxi dira egoera horretan dauden ertzainak, are gutxiago gazteen artean. Beraz, ertzain gehienek, Ertzaintzaren hizkuntza-eskakizunak lortzeko liberazio laburrak beharko dituzte.

Arlo publikoan Euskara erabiltzen denean, Euskara batuaz egiten den galdetu genion Gotzon Muñoari eta honen erantzuna baiezkua izan zen; izan ere, garrantzitsua da hizkuntza-eredu amankomun bat izatea administrazioarekin harremanak ditugunean. Gaztelarekin gertatzen den bezala, horrelako egoeretan hiritarrok gure hizkuntza inguruabarretara egokitzen dugu. Baina horrek arazo bat dakar, bereziki hiritar adinduekin: normalean, ez dute euskara batua behar den bezain ondo ezagutzen.

Horregatik, beharrezkoa da langileak egotea administrazioan hiritar horien beharretara moldatzeko, eta harremanak errazteko.

Elkarrizketa amaitzeko, informatzaileari galdetu genion euskararekin zerikusia duen istorioren bat burura etortzen zitzaion, eta Gotzon Muñoak erantzun zigun asko izan direla euskararekin lotuta bizi dituen gertaerak, lanean zegoen bitartean. Denetarik bizi izan du: zerbitzua euskaraz jasotzea eskatu duten hiritarrak, eta alderantziz. Kasu batean hizkuntza zerbitzuan eragin nabarmena izatera ere iritsi da: arazo bat konpontzeko asmoz, euskaraz egiten zuen hiritar batek poliziarengana jo zuen eta poliziak gaztelera egin zion. Hiritar honen gaztelera maila oso apala zenez, azkenean konpontzeko oso erraza zen egoera erabat konplikatua zen; euskalduna zen ertzain bat iritsi arte.

Gotzon Muñoak esan zuen moduan, hizkuntzak berebiziko garrantzia dauka ertzainek hiritarrekin dituzten harremanetan. Gainera, nahiz eta Euskal Autonomi Erkidegoa elebiduna izan, kontuan hartu behar da oraindik hiritarrak badaudela gaztelera ondo ezagutzen ez dutenak, eta administrazioa behar horietara moldatu behar dela.

VI. ONDORIOAK

Gotzon Muñoarekin egindako elkarrizketari esker, ikusi dugu euskararen normalizazioa behar bat dela: Euskal Autonomi Erkidegoan badago soilik euskara hitz egiten duen jendea, edo gaztelera oso maila baxuan ezagutzen duena. Horren ondorioz, euskararen normalizazioa beharrezkoa da hiritar horiek Ertzaintzarekin dituen harremanak eraginkorrak eta egokiak izan ahal izateko.

Ikusi dugun moduan, 2014-2017 urteetako normalizazio-plana ezinbestekoa izan da horretarako: Ertzaintzak euskararen inguruan hainbat baliabide ditu (langileentzat ikastaroak, webguneak...) eta espero ziren emaitzak bete dira.

Horretaz gain, badago normalizazioarako nabarmena den beste faktore bat: ertzainak geroz eta gazteagoak direla, eta gazteetako ia ehuneko ehunak euskara-maila minimo bat duela.

Azkenik, aipagarria da Segurtasun Sailak hirukoiztu duela euskararen normalizazioarako aurrekontua. 2018. urtean, beraz, proiektu honek laguntza ekonomiko handia izango du, eta hori ere oso faktore garrantzitsua da proiektu guzti honen benetako helburua betetzeko: paperean ezartzen dena errealitatean gauzatzea.

VII.ERREFERENTZIAK

- Euskadi.eus, Ertzaintzaren prentsa bulegoa.
- Segurtasun sailean euskararen erabilera normalizatzeko plana.

ARANDIA A., IBARZABAL, M. eta LACADENA, E.: *Zuzenbidea ikasten. Irakaskuntzarako aldizkaria*, 10. zb., 2018.2.
ISSN 2341-1775

